

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
відділення стаціонарного догляду для постійного
або тимчасового проживання Комунальної установи «Центр надання
соціальних послуг» Линовицької селищної ради**

22.01.2025

м. Чернігів, 2025 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 22.01.2025 групою НПМ здійснено відвідування відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання Комунальної установи «Центр надання соціальних послуг» Линовицької селищної ради (далі – відділення, заклад).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Жмака Ірина Миколаївна, головний спеціаліст відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Шумна Лариса Петрівна, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Чернігівській області;

Гавриль Олена Анатоліївна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Відвідування НПМ здійснювалось вперше.

Відділення знаходиться за адресою: вул. Мічуріна, буд. 2, сел. Линовиця, Прилуцький р-н., Чернігівська обл., 17584.

Керівництво:

Оленченко Марина Володимирівна, завідувач Відділення; в.о. директора Комунальної установи «Центр надання соціальних послуг» Линовицької селищної ради (далі – Центр).

Відділення є структурним підрозділом Центру, власником та засновником якого є Линовицька селищна рада Прилуцького району Чернігівської області.

Відділення діє на підставі Положення про відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання Комунальної установи «Центр надання соціальних послуг» Линовицької селищної ради, затвердженого директором Комунальної установи «Центр надання соціальних послуг» Линовицької селищної ради від 20.04.2020 (далі - Положення).

Згідно з Положенням відділення утворено для обслуговування не менше 10 і не більш як 30 громадян, до якого на постійне або тимчасове проживання, повне державне утримання приймаються одинокі громадяни похилого віку, особи з інвалідністю (які досягли 18-річного віку), хворі (з числа осіб працездатного віку на період до встановлення їм групи інвалідності, але не більш як чотири місяці), які відповідно до висновку лікарсько-консультаційної комісії закладу охорони здоров'я за станом здоров'я не здатні до самообслуговування, потребують постійного стороннього догляду та допомоги

стаціонарного догляду, соціально-побутових, соціально-медичних та інших соціальних послуг.

У відділенні громадяни перебувають на повному державному утриманні, одержують соціальну послугу стаціонарного догляду та відповідно до встановлених норм забезпечуються:

- житлом, одягом, взуттям, постільною білизною, м'яким і твердим інвентарем і столовим посудом;
- раціональним чотириразовим харчуванням, у межах натуральних норм харчування, передбачених для мешканців інтернатних установ;
- цілодобовим медичним обслуговуванням;
- слуховими апаратами, окулярами, протезно-ортопедичними виробами, засобами пересування (крім моторизованих), медикаментами відповідно до медичного висновку;
- комунально-побутовим обслуговуванням (опалення, освітлення, радіофікація, тепло-водопостачання тощо).

Відділення розміщується на другому поверсі будівлі Комунального некомерційного підприємства «Линовицька амбулаторія загальної практики сімейної медицини Линовицької селищної ради».

Відділення розраховане на проживання 30 осіб. На день відвідування у ньому проживало 21 підопічних (12 жінок та 9 чоловіків).

Обслуговування отримувачів соціальної послуги відповідно до штатного розпису здійснюють: завідувач відділенням – 1 шт. од; сестра господиня – 1 шт. од., сестра медична – 5 шт. од; молодша медична сестра з догляду за хворими – 5 шт. од.; кухар – 2 шт. од., підсобний робітник – 1 шт. од., машиніст із прання та ремонту одягу – 0,5 шт. од.

У відділенні організовано чотириразове харчування, середня вартість якого для однієї особи на один день складає 104 грн.

На день відвідування усі підопічні мають укладені декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та отримують медичні послуги, передбачені програмою державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році, затвердженою постановою Кабінету Міністру України від 22.12.2023 № 1394. Сума витрат на медикаменти на одну особу на один день складає 14,07 грн.

Підопічні закладу проживають у кімнатах від двох до чотирьох осіб (фото 1, 2). З кожним підопічним укладено договір про надання соціальних послуг.

Підопічні забезпечені чистою постільною та натільною білизною в достатній кількості.

У закладі облаштовано одну санітарну кімнату з душем, два роздільних санвузла (фото 3,4).

У відділенні наявний стенд, де розміщено інформацію про права і обов'язки отримувача соціальної послуги, у закладі, також розміщено стенд з інформацією про адреси та телефони посадових осіб (зокрема Уповноваженого

Верховної Ради України з прав людини) та гарячих ліній, на які вони можуть звертатись у разі порушення їх прав та інтересів.

Члени групи НПМ провели особисте конфіденційне спілкування з 19 мешканцями та 4 працівниками закладу, а також ознайомились з особовими справами отримувачів соціальних послуг, оглянули житлові та допоміжні приміщення.

Скарг на неналежне поводження, якість догляду та умови проживання від підопічних до групи НПМ не надходило.

Також мешканці відділення повідомили членів групи НПМ про відсутність застосування до них будь-яких заходів фізичного або психологічного впливу.

II. ФАКТИ ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку підопічних в умовах воєнного стану (стаття 11 Конвенції про права осіб з інвалідністю, стаття 3 Конституції України, Закон України «Про правовий режим в умовах воєнного стану»).

1. У закладі відсутні захисні споруди (укриття), що не відповідає пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності (далі – Державний стандарт), затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198, пункту 25 частини другої статті 19 Кодексу цивільного захисту України. Зокрема не здійснено заходів зі спорудження захисних споруд цивільного захисту (підвальних та інших заглиблених приміщень), придатних для укриття отримувачів соціальної послуги стаціонарного догляду та надавачів соціальної послуги і безпечного перебування в них.

Оскільки житлові кімнати відділення розміщені на другому поверсі будівлі, це унеможливорює швидку евакуацію маломобільних підопічних у разі виникнення надзвичайної ситуації. Не застосовується до них і «правило двох стін» під час повітряної тривоги, оскільки всі підопічні продовжують перебувати у своїх кімнатах.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України, статті 283 та 284 Цивільного кодексу України).

2. Штатним розписом Центру передбачено наявність медичного персоналу (середній медичний персонал 5 шт. од., молодший медичний персонал 5 шт. од.), який фактично забезпечує надання медичної допомоги та медичних послуг, зокрема контроль/допомога у прийомі лікарських засобів, проведення ін'єкцій, накладання компресів, здійснення перев'язок (фото 5, 6).

При цьому у відділенні медична допомога надається без ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики.

Така діяльність суперечить вимогам пункту 15 частини 1 статті 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», постанови Кабінету Міністрів України від 02.03.2020 № 285 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики».

Також закладом не укладено договору із закладом охорони здоров'я, як це передбачено підпунктом 5 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185.

3. У порушення абзацу четвертого пункту 1 розділу VIII Державного стандарту, закладом не забезпечується спостереження за станом здоров'я та організацією надання медичної допомоги підопічним, у тому числі відповідно до призначень лікарів.

У відділенні зберігаються історії хвороби окремих підопічних, проте у них відсутні записи, зокрема стосовно огляду лікарів, діагнозів та призначеного лікування.

У закладі відсутня будь-яка інша документація з фіксацією інформації про стан здоров'я підопічних, у зв'язку з чим, відслідкувати зміни у стані їх здоров'я та лікування основних та супутніх захворювань не вбачається можливим.

4. У закладі виділене приміщення для облаштування приймально-карантинного відділення, до якого необхідно поміщати підопічних при влаштуванні на термін 14 днів для подальшого спостереження і забезпечення інфекційного контролю, а також для ізоляції осіб з інфекційними захворюваннями. Проте, зазначене приміщення використовується не за призначенням: воно захищене, у ньому зберігаються медикаменти, продукти харчування, засоби гігієни та надана закладу гуманітарна допомога (фото 7) .

Крім того, відсутність умов для своєчасної ізоляції осіб, хворих на інфекційні захворювання, з метою попередження поширення інфекцій серед підопічних та персоналу порушують вимоги Заходів та Засобів щодо попередження інфікування при проведенні догляду за пацієнтами, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 03.08.2020 № 1777, які обов'язкові для всіх закладів, що надають соціальні послуги незалежно від форми власності та підпорядкування.

5. Під час відвідування встановлено, що у відділенні не проводиться щорічні медичні огляди отримувачів соціальних послуг профільними лікарями.

6. Робота щодо отримання підопічними ліків за програмою «Доступні ліки» у закладі не організована, що є порушенням права підопічних на отримання належного та безоплатного лікування.

7. У відділенні ведеться «Журнал реєстрації смерті підопічних установи», проте з порушенням вимог наказу Міністерства соціальної політики України від 17.08.2017 № 1325 «Про затвердження форм документів, необхідних для надання соціальних послуг громадянам похилого віку, особам з інвалідністю та дітям з інвалідністю», сторінки зазначеного журналу не пронумеровані та не

прошнуровані ниткою, а також не посвідчені відповідним записом із зазначенням посади, прізвища, імені, по батькові виконавця, дати і підпису.

Право на захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження (стаття 28 Конституції України, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

8. До посадових інструкцій (функціональних обов'язків) персоналу не включено пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження, як це передбачено статтею 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Порушення права осіб на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 25 Загальної декларації прав людини, статті 28, 32, 48 Конституції України).

9. Підопічні закладу не забезпечені дієтичним харчуванням з урахуванням віку та стану здоров'я у межах натуральних норм харчування. Відсутність належного харчування створює додаткові ризики для здоров'я підопічних і свідчить про неналежну організацію харчування у закладі.

Крім того, групою НПМ встановлено, що ні на кухні, ні в їдальні закладу, у доступному для огляду підопічних місці, немає щоденного меню.

10. Харчові продукти не захищено від будь-якого забруднення на всіх стадіях виробництва, переробки та обігу, а саме: порушено товарне сусідство в холодильній камері для зберігання готової продукції; відсутнє маркування продуктів, що є порушенням вимог Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» (фото 8).

11. Групою НПМ на кухні виявлено ємності з молоком та виготовленою з нього кисломолочною продукцією. Зі слів персоналу молоко отримується відділенням як спонсорська допомога від місцевого фермера, без відповідної документації, що підтверджує його якість. Огляд умов приготування та зберігання цієї продукції свідчить про недотримання санітарно-гігієнічних вимог працівниками харчоблоку та є порушенням стандартів безпеки харчових продуктів. Використання молочної продукції неналежної якості в раціоні підопічних може призвести до серйозних наслідків для їхнього здоров'я.

12. Закладом не зареєстровано потужності з виробництва та/або обігу харчових продуктів, чим порушено вимоги підпункту 4 пункту 5 Критеріїв, де зазначено, що для організації харчування надавач соціальних послуг отримує експлуатаційний дозвіл або реєструє потужності з виробництва та/або обігу харчових продуктів відповідно до Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

13. У закладі не здійснюється контроль за дотриманням натуральних добових норм харчування відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів

України від 13.03.2002 № 324 «Про затвердження натуральних добових норм харчування в інтернатних установах, навчальних та санаторних закладах сфери управління Міністерства праці та соціальної політики». Працівниками харчоблоку не відбираються добові проби з приготовлених страв.

14. У ході відвідування закладу групою НПМ встановлено перенаселення в окремих житлових кімнатах підопічних, що є порушенням норм житлової площі на особу та не відповідає вимогам Державних будівельних норм України В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007).

Так, у кімнаті площею 20,6 м² мешкає 4 підопічних, тобто порушуються передбачені чинним законодавством норми площі на особу (8-10 м²). Відповідно до підпункту 6.1.1.2 пункту 6.1. ДБН В.2.2.-18:2007, площі житлових кімнат у відділеннях для осіб, спроможних самостійно пересуватися, і для осіб з інвалідністю, що пересуваються на кріслах колісних приймаються з розрахунку не менше відповідно 8 м² і 10 м² на людину, але не менше 10 м² і 12 м² – в одномісних.

Площі житлових кімнат у відділенні для ліжкових хворих приймаються з розрахунку не менше 8 м² на людину, але не менше 9 м² – в одномісних.

15. Відповідно до Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми), передбачено обладнання санітарних вузлів поручнями відкидними (до унітазу), насадками на унітаз. Проте, санітарний вузол відділення не забезпечений вищезазначеним інвентарем, що не забезпечує гігієнічні потреби підопічних закладу.

16. У житлових кімнатах не облаштовано кнопки виклику персоналу. У разі виникнення потреби в екстреній медичній допомозі у підопічних виникає проблема у швидкому та своєчасному зверненні за допомогою до медичних працівників.

Порушення права на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 Європейської конвенції з прав людини).

17. Групою НПМ встановлено, що м'який інвентар, зокрема постільну білизну, рушники та одяг підопічних не персоналізовано. Зазначене не створює належну атмосферу для позитивного терапевтичного середовища підопічних.

Порушення прав осіб з інвалідністю (статті 9, 26 Конвенції про права осіб з інвалідністю, Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», статті 23, 7 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»).

18. Приміщення закладу не у повній мірі пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та підопічних, які належать до маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН В.2.2-40:2018), а саме: заклад не обладнано ліфтами або підйомниками, що унеможлиблює організацію прогулянок для маломобільних та ліжкових хворих підопічних, оскільки житлові кімнати розміщені на другому поверсі будівлі (фото 9).

В коридорах відсутні горизонтальні поручні з обох боків на висоті 0,7 м і 0,9 м для полегшення пересування малорухливим особам, що є порушенням вимог пункту 3.1.8 ДБН В.2.2-18:2007.

Архітектурні елементи будівлі зокрема, внутрішні сходи, пороги не оснащені попереджувальними контрастними смугами, що є порушення вимог підпунктів 6.1.4., 8.4.2. ДБН В.2.2-40:2018.

19. Керівництво та персонал відділення не володіє актуальною та узагальненою інформацією про наявність у отримувачів соціальної послуги інвалідності, у закладі не вживаються заходи щодо проведення реабілітаційних заходів, що є порушенням Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні».

При ознайомленні з особовими справами отримувачів соціальної послуги, виявлено що гр. Л. має I групу інвалідності, гр. Л. має III групу інвалідності, проте в їх справах відсутні індивідуальних програм реабілітації.

Додатком 3 до Державного стандарту передбачено основні заходи, що складають зміст соціальної послуги стаціонарного догляду – надання реабілітаційних послуг відповідно до індивідуальних програм реабілітації і які передбачають: нагляд і допомогу під час проведення реабілітаційних заходів, у тому числі трудової реабілітації; сприяння в отриманні технічних та інших засобів реабілітації; навчання та вироблення практичних навичок самостійного користування технічними та іншими засобами реабілітації; сприяння в організації звернень до реабілітаційних установ з метою отримання реабілітаційних послуг; сприяння перегляду індивідуальних програм реабілітації.

20. У ході відвідування встановлено, що в тексті Положення закладу зустрічається слово «інвалід». Зазначене твердження є дискримінаційним і не відповідає вимогам Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю.

Окрім того, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо застосування терміну «особа з інвалідністю» та похідних від нього» № 2249 – VIII від 19.12.2017, виключено із законодавства України та вжитку термін «інвалід» і замінено його терміном «особа з інвалідністю».

Інші порушення.

21. Всупереч вимогам Державного стандарту індивідуальні плани отримувачів соціальної послуги не містять дані щодо моніторингу результатів та інформацію щодо перегляду індивідуального плану.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Чернігівській обласній військовій адміністрації:

вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності.

2. Головному управлінню Національної соціальної сервісної служби у Чернігівській області:

у межах компетенції та повноважень, перевірити викладені факти порушень вимог законодавства та за наявності підстав вжити заходів реагування.

3. Линовицькій селищній раді забезпечити:

контроль за усуненням недоліків, викладених у цьому звіті, та вжити заходів щодо забезпечення безпечних та комфортних умов проживання отримувачів соціальних послуг;

облаштування захисних споруд цивільного захисту, підвалів або інших приміщень, придатних для укриття отримувачів соціальної послуги стаціонарного догляду та надавачів соціальної послуги і безпечного перебування в них.

4. Відділенню стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання Комунальної установи «Центр надання соціальних послуг» Линовицької селищної ради забезпечити:

вжиття невідкладних заходів до усунення порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду у закладі;

отримання закладом ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики, передбаченої Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності»;

дотримання вимог Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»;

організацію раціонального, збалансованого харчування отримувачам соціальних послуг та особам, які потребують дієтичного харчування;

профілактичний медичний огляд отримувачів соціальних послуг вузькими спеціалістами;

обстеження осіб з інвалідністю з метою оформлення та коригування індивідуальних програм реабілітації, виконання реабілітаційних заходів і здійснення контролю за їх виконанням;

дотримання вимог щодо мінімальної житлової площі на особу;

права підопічних на приватність

облаштування житлових кімнат ліжкових хворих підопічних кнопками виклику персоналу;

облаштування у закладі приміщення ізолятору;

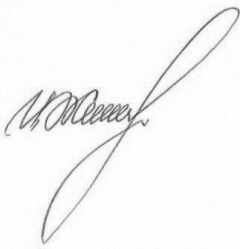
внесення до посадових інструкцій персоналу пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання;

дотримання вимог Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю.

Додаток: фотофіксація на 4 арк.

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст
Відділу сприяння роботі
регіональних представництв**

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Ірина Жмака', is centered within a light gray rectangular box.

Ірина ЖМАКА

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Φοτο 4

Φοτο 5

Φοτο 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

